

РЯБЧИЙ Іван

ПЕРФОРМАНС ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Перформанс є своєрідним способом міжкультурної комунікації, що має свою специфіку: ґрунтується на унікальній можливості подолання бар'єрів та створення умов до діалогу між культурами. Мистецтво перформансу дозволяє говорити «універсальною мовою», яка зрозуміла будь-якій людині, будь-якої національності, будь-якого фаху. Адже перформанс говорить мовою *тілесної дії, емоцій, символіки*. В умовах глобалізації та мультикультуралізму перформанс виходить за межі суто мистецької практики та виступає значимим інструментом при побудові мостів між різними спільнотами. Дія, яку виражає перформативний акт, що розігрується тілом / тілесною взаємодією, може бути спрямована на різні сфери людського буття та з відмінною метою. Характеризуючи перформанс, Марина Абрамович називає його «актом екзорцизму демонів». «...цей досвід виявився таким важливим. Він навчив мене, що процес набагато важливіший за результат – як і перформанс для мене важливіший за об'єкт. Я бачила процес створення і процес руйнації. У цьому не було якогось тривання чи стабільності. Це був чистий процес. Згодом мені дуже полюбилася фраза Іва Кляйна: «Мої картини – лише попіл мого мистецтва» [1, С. 36].

У самій природі перформативного акту закладено потужний заряд для подолання мовних, культурних та соціальних бар'єрів, що сприяє швидкому взаєморозумінню між

представниками різних культур. Одним із ключових аспектів перформансу є передача ідей через невербальні засоби: жести, рух, міміка, звуки чи візуальні образи. Перформанс має справу з мовою тіла, що завдяки своїй універсальності дозволяє доносити ідеї до аудиторії без урахування їх культурного чи лінгвістичного фону. Прикладом цього може бути руховий (танцювальний) перформанс, який, як виражається, так і сприймається через загальнолюдські емоції та реакції.

У перформанс вкладається глибока символічність та метафоричність. Їх значення змінюється в залежності від культурного контексту. Однак при цьому, в будь-якому випадку, значення та смисли знаходяться та вкладаються в те, що покладено в основу дійства. «Наступного року я запропонувала інший перформанс: я стоятиму перед глядачами у своєму звичному вбранні, а потім почну переодягатися в те, що мені завжди купляла мати – довга спідниця, грубі панчохи, ортопедичне взуття, жахливі блузки в горошок. А потім я приставлю собі до скроні пістолет, заряджений одним патроном, і натисну на гачок. «У перформансу можливі два закінчення – йшлося у моїй заявці. І якщо я виживу, моє життя почнеться заново» [1, С. 51]. І це дійство, яке пропонує мисткиня до огляду, стане зрозумілим абсолютно кожній людині, звісно, кожному зі свого кута зору. Однак, в цьому ключі перформативний акт і не має на меті прийти єдиної достеменності в тлумаченні та розумінні.

Крім того, перформанс надає можливість спостерігати за чужими культурними особливостями без необхідності їх словесного пояснення, що знижує ризик спотворення сенсу під час перекладу. Він також стимулює активну участь глядача, який, зіштовхуючись із невідомими символами чи формами, починає інтерпретувати їх через власну культурну призму, створюючи цим новий рівень діалогу. Таким чином, перформанс стає майданчиком для спільного переживання, де різноманітність культурних кодів не лише зберігається, а й збагачує загальний досвід, зміцнюючи порозуміння між представниками різних культур. Ілюстрацією для цього може стати діяльність Йозефа Бойса. Перформанс у його розумінні є радикальним розширенням меж мистецтва, де акцент зміщується з естетичного результату на процес трансформації та взаємодії. Тут слід зауважити, що Й. Бойс є яскравим прикладом тих перформерів, які не зводять перформанс суто до мистецької дії. Власне тому, для нього це не просто художня дія, а форма соціальної скульптури, спосіб активного втручання в реальність, спрямований на зміну суспільної свідомості та її структур. У своїх перформативних роботах, таких як: «Як пояснити картини мертвому зайцю» чи «7000 дубів», він використовує символічні жести, матеріали (наприклад, жир, повість, мед) та повсякденні предмети, щоб створити простір для діалогу між людиною, природою та культурою. Мистецтво для Йозефа Бойса стає засобом демократизації, інструментом звільнення креативного потенціалу кожної людини та відновлення втраченого зв'язку між людством та навколишнім світом. Якщо ж шукати смисли, які промовляє кожна перформативна дія Йозефа Бойса, то в концептуальному зрізі можна побачити, що вона є формою екзистенційного дослідження та колективного творчого, спрямованого на побудову більш гуманного та екологічно збалансованого суспільства.

Таким чином, ми можемо сміло говорити про те, що перформативні акти в будь-якій площині людської діяльності можуть бути прийнятним інструментом для встановлення діалогу між культурами. Задля отримання інформації, набуття спільного досвіду чи вираження проблем, які існують в тому чи іншому суспільстві – перформанс може стати в нагоді.

Література

1. Абрамович М. (2018). Пройти крізь стіни. Київ, ArtHuss. 440.
2. Бойс Й., Кадан Н., Кахідзе А. та ін. (2020). Кожна людина – художник. Київ: Медуза. 272.

**Ministry of Education
and Science of Ukraine**

**National University of Life
and Environmental Sciences of
Ukraine**

**Faculty of Humanities
and Pedagogy**

**Uniwersytet
Pomorski
w Słupsku**

**Дипломатична
академія
України**

**University of
Reading**

**NATIONAL UNIVERSITY OF LIFE
AND ENVIRONMENTAL SCIENCES OF UKRAINE
Faculty of Humanities and Pedagogy
Department of Philosophy and International Communication**

**INTERNATIONAL AND INTERCULTURAL COMMUNICATION
IN SHAPING UKRAINE'S IMAGE:
DEVELOPMENT STRATEGIES**

**MATERIALS
OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

May 01, 2025

Kyiv

Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. Київ, 01 травня, 2025 р. Київ: Міленіум, 2025. 178с.

Збірник укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку», що її провела кафедра філософії та міжнародної комунікації гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is compiled on materials of the International scientific and practice conference «International and intercultural communication in shaping Ukraine's image: development strategies» a held by the Department of Philosophy and International Communication of the Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. All the materials are synchronized with the guidelines of the conference.

Forscientists, lecturers, postgraduates, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук В.Д., д-р філ. наук, проф. (голова); Балалаєва О. Ю., канд. пед. наук, доц., Вакулик І.І., канд. філ. наук, доц.; Культенко В.П., канд. філос. наук, доц., Лаута О.Д., канд. філос. наук, доц., Савицька І.М., канд. філос. наук, доц., Христюк С.Б., канд. іст. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 9 від 17.04.2025

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, покликання на них і засвідчують відсутність плагіату.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2025
© Автори, 2025